

ΑΠΟ ΤΗΝ ΤΥΠΙΚΗ ΣΤΗΝ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΗ ΙΣΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΦΥΛΩΝ ΤΑ ΘΕΤΙΚΑ ΜΕΤΡΑ ΕΠΑΝΕΡΧΟΝΤΑΙ ΔΡΙΜΥΤΕΡΑ ΣΤΟ ΔΗΜΟΣΙΟ ΤΟΜΕΑ

της Σοφίας Κουκούλη-Σπηλιωτοπούλου*

«Ακόμη και όταν άνδρες και γυναίκες έχουν ίσα προσόντα, υπάρχει τάση προτίμησης των ανδρών, οφειλόμενη σε προκαταλήψεις και στερεότυπες ιδέες για το ρόλο και τις ικανότητες της γυναίκας. Το ότι δύο άτομα διαφορετικού φύλου έχουν ίσα προσόντα δεν σημαίνει ότι έχουν και ίσες ευκαιρίες». Δικαστήριο Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (ΔΕΚ), 28.3.2000, C-158/97, Badeck.

Γι' αυτό, δεν αρκεί η τυπική ισότητα, δηλαδή η κατάργηση των νομοθετικών διακρίσεων. Απαιτείται ουσιαστική ισότητα, που επιτυγχάνεται μόνο με θετικά μέτρα. Αυτά δεν αποτελούν αποκλίσεις από την αρχή της ισότητας, αλλά μέσα, αναγκαία για την αποτελεσματική εφαρμογή της.

Τέτοιο μέτρο περιέχει το άρθρο 6 του Νόμου 2839/2000, που προβλέπει ότι σε κάθε υπηρεσιακό συμβούλιο δημόσιας υπηρεσίας, ΝΠΔΔ και ΟΤΑ, τα μέλη που ορίζει η Διοίκηση πρέπει να ανήκουν, κατά το 1/3 τουλάχιστον, στο ένα φύλο. Το ίδιο ποσοστό απαιτεί για τα μέλη διοικητικών συμβουλίων ή άλλων συλλογικών οργάνων διοίκησης ΝΠΔΔ ή ΝΠΙΔ, που διορίζονται ή υποδεικνύονται από το Δημόσιο, τα ΝΠΔΔ και τους ΟΤΑ.

Η Αιτιολογική Έκθεση του σχετικού νομοσχεδίου διευκρινίζει ότι η διάταξη αυτή αποτελεί εφαρμογή της κοινοτικής Σύστασης 96/694 «για την ισόρροπη συμμετοχή ανδρών και γυναικών στη διαδικασία λήψης αποφάσεων». Επαναλαμβάνοντας αιτιολογικές σκέψεις της Σύστασης, επισημαίνει ότι οι γυναίκες εξακολουθούν να υποεκπροσωπούνται στα όργανα λήψης αποφάσεων στον πολιτικό, οικονομικό, κοινωνικό και πολιτιστικό τομέα. Ότι η πενιχρή εκπροσώπησή τους συνιστά απώλεια για την κοινωνία στο σύνολό της και μπορεί να εμποδίσει να ληφθούν πλήρως υπόψη τα συμφέροντα και οι ανάγκες του συνόλου του πληθυσμού.

Ότι η ισόρροπη συμμετοχή αποτελεί δημοκρατική επιταγή.

Πράγματι, ενώ δεν λείπουν γυναίκες με τα απαιτούμενα προσόντα, όταν έρχεται η στιγμή της επιλογής, οι αρμόδιοι τις «λησμονούν». Πέρασαν 25 χρόνια από τη συνταγματική κατοχύρωση της ισότητας των φύλων. Εξαλείφθηκαν όλα τα νομοθετικά εμπόδια. Δεν άλλαξαν όμως οι νοοτροπίες. Πόσες δεκαετίες ακόμη πρέπει να περιμένουμε; Και πώς θα αλλάξουν οι νοοτροπίες, όταν, χάρις και στην πενιχρή παρουσία γυναικών στα κέντρα λήψης αποφάσεων, αναπαράγονται τα στερεότυπα;

Η νέα αυτή νομοθετική διάταξη είναι αναγκαία και επιτυχής, ως ένα πρώτο βήμα για την «ολοκληρωμένη συνολική στρατηγική» που συνιστά η κοινοτική Σύσταση. Αποτελεί όμως εφαρμογή και θεμελιωδών κανόνων του Συντάγματος, του Κοινοτικού και του Διεθνούς Δικαίου, και ιδίως:

- των άρθρων 2 και 3 της Συνθήκης της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, που ανακηρύσσουν την ισότητα των φύλων ως θεμελιώδη αρχή και την επιδίωξη της βασική «αποστολή» της Κοινότητας, σε όλους τους τομείς,
- του άρθρου 141§4 της ίδιας Συνθήκης, κατά το οποίο τα θετικά μέτρα αποτελούν μέσο επίτευξης της πραγματικής ισότητας των φύλων,
- της συνημμένης στη Συνθήκη του Άμστερνταμ Δήλωσης αριθ. 28, που διευκρινίζει ότι τα θετικά μέτρα πρέπει να λαμβάνονται κατά πρώτο λόγο υπέρ των γυναικών,
- της Οδηγίας 76/207/ΕΟΚ για την ίση μεταχείριση ανδρών και γυναικών στην απασχόληση, που αναγνωρίζει τα θετικά μέτρα για την «προώθηση της ισότητας ευκαιριών ανδρών και γυναικών, ιδίως με την άρση των ανισοτήτων που εκδηλώνονται στην πράξη και θίγουν τις ευκαιρίες των γυναικών». Με την απόφαση

* Η Σοφία Κουκούλη-Σπηλιωτοπούλου είναι δικηγόρος, ανεξάρτητη εμπειρογνώμων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και μέλος του Σ.Δ.Γ.

Badeck, το ΔΕΚ έκρινε σύμφωνο προς την Οδηγία γερμανικό νόμο, που όριζε ότι τουλάχιστον το ήμισυ των διοριζομένων μελών συλλογικών οργάνων πρέπει να είναι γυναίκες.

- της Σύμβασης του ΟΗΕ για την εξάλειψη των διακρίσεων κατά των γυναικών, που κυρώθηκε με το Ν. 1342/1983 και ορίζει ότι τα πρόσκαιρα θετικά μέτρα δεν αποτελούν διάκριση, αλλά μέσα για την επίτευξη της ουσιαστικής ισότητας,
- του άρθρου 4§2 του Ελληνικού Συντάγματος, με το οποίο, κατά το Συμβούλιο Επικρατείας (ΟΛΣΕ 1933/1998), εναρμονίζονται τα θετικά μέτρα.

Ειδικότερα, το Συμβούλιο Επικρατείας αναγνώρισε ότι η υποαντιπροσώπηση των γυναικών στα υπηρεσιακά συμβούλια οφείλεται στον «κοινωνικό παραγκωνισμό τους». Θεώρησε τα θετικά μέτρα ως «διορθωτικά υφιστάμενης στην πράξη άνισης, σε βάρος των γυναικών, κατα-

στάσεως» και αναγνώρισε την αναγκαιότητά τους, «για ορισμένο χρονικό διάστημα, ώστε να μειωθούν οι υπάρχουσες ανισότητες, μέχρις ότου εγκαθιδρυθεί πραγματική ισότητα». Έτσι, έκρινε συνταγματικό το άρθρο 29 Ν. 2085/1992 (που καταργήθηκε, απροσδόκητα και αδικαιολόγητα, με τον Ν. 2190/1994), το οποίο απαιτούσε να μετέχει σε κάθε υπηρεσιακό συμβούλιο μία τουλάχιστον γυναίκα με τα νόμιμα προσόντα.

Την ίδια αιτιολογία και τον ίδιο σκοπό με την καταργημένη διάταξη έχει το άρθρο 6 του Νόμου 2839/2000. Διαφέρει όμως από εκείνη κατά το ότι αφορά κάθε φύλο, καλύπτει περισσότερα συλλογικά όργανα και ορίζει ανώτερη ποσόστωση. Με δεδομένη όμως την πενιχρή ή μηδαμινή συμμετοχή των γυναικών σε όλα τα συλλογικά όργανα, η διάταξη αυτή είναι προσφορότερη για την προώθηση της απαιτούμενης ουσιαστικής ισότητας και απολύτως αναγκαία.